ECLI:LV:AT:2025:1113.A420117321.12.S

Lieta Nr. A420117321, SKA-8/2025

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 13.novembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Indra Meldere, senatori Ermīns Darapoļskis un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Dārzeņu darbnīca" pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru SIA „Dārzeņu darbnīca" tiktu piešķirts valsts atbalsts saistībā ar Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi, sakarā ar Lauku atbalsta dienesta kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 15.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja – SIA „Dārzeņu darbnīca" – vērsās Lauku atbalsta dienestā (turpmāk – dienests) ar iesniegumu valsts atbalsta saņemšanai sakarā ar Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi.

Ar dienesta 2020.gada 19.decembra lēmumu Nr. 10 5.2-11/20/4357-e kā administratīvo procesu iestādē noslēdzošo administratīvo aktu pieteicējai atteikts izmaksāt atbalstu. Lēmumā norādīts, ka pieteicēja neatbilst Ministru kabineta 2020.gada 14.aprīļa noteikumu Nr. 219 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts atbalstu lauksaimniecībai, lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" (turpmāk – noteikumi Nr. 219) 38.4.apakšpunktā izvirzītajiem nosacījumiem.

Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[2] Administratīvā apgabaltiesa ar 2022.gada 15.marta spriedumu pieteikumu apmierināja un uzdeva dienestam pieņemt lēmumu par atbalsta piešķiršanu pieteicējai. Tiesa spriedumā norādīja turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Tiesību akta izstrādātājs, ievērojot Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi uz lauksaimniecības un pārtikas nozari, vēlējies sniegt plašu finanšu atbalstu uzņēmumiem, kas darbojas pārtikas apritē, atbalstot gan primāros lauksaimniecības ražotājus, gan pārtikas pārstrādes uzņēmumus, tostarp akcentējot finansiālā atbalsta nepieciešamību arī pārtikas uzņēmumiem, kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādēs.

[2.2] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja pārstrādā noteikumu Nr. 219 37.punktā minētās preces. Tāpat lietā nav strīda, ka pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī pieteicēja atbilda noteikumu Nr. 219 38.1., 38.2. un 38.3.apakšpunktā izvirzītajām prasībām. Pārsūdzētais lēmums pamatots ar noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunktu, proti, pieteicēja nav pierādījusi neto apgrozījuma samazinājuma cēlonisko saikni ar Covid-19 izplatību.

[2.3] Pieteicēja nodarbojas ar dārzeņu mizošanu un iepakošanu vakuumā. 2019.gadā un 2020.gada pirmajā pusgadā pieteicēja iegādājās izejvielas un gatavo produkciju realizēja galvenokārt vienam darījumu partnerim – SIA „Dārzeņu serviss". Minēto apstiprina lietā esošās pievienotās vērtības nodokļa deklarācijas par 2019.gadu un 2020.gada pirmo pusgadu.

Atbalsta iesniegumā pieteicēja norāda, ka pieteicējas saražoto produkciju sadarbības partneris tālāk realizēja skolām, sabiedriskajai ēdināšanai un bērnudārziem. Sakarā ar

Covid-19 2020.gada pavasarī tika slēgtas skolas, sabiedriskā ēdināšana un ierobežota bērnudārzu darbība, tādēļ pēc tīrītiem dārzeņiem nebija pieprasījuma. 2020.gada vasarā sabiedriskās ēdināšanas noslodze nebija liela, līdz ar to varēja iztikt bez pieteicējas piedāvātajiem produktiem. Tādēļ no sadarbības atteicās galvenais darījumu partneris. Rudenī, sākoties skolas periodam, tika atrasti jauni sadarbības partneri, un uzņēmums atsāka strādāt, taču ar nelielu ražošanas jaudu salīdzinājumā ar 2019.gadu.

No lietā nodibinātajiem apstākļiem secināms, ka SIA „Dārzeņu serviss" darbojas vienā nozarē ar pieteicēju. Pieteicēja pēc SIA „Dārzeņu serviss" pasūtījuma veica SIA „Dārzeņu serviss" piegādāto izejvielu apstrādi un gatavās produkcijas realizāciju SIA „Dārzeņu serviss", kura savukārt to realizēja sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem skolās, bērnudārzos u.c. Tādējādi, lai gan pieteicēja kā SIA „Dārzeņu serviss" apakšuzņēmēja darbojās vienā šaurā pārtikas tirgus nišā, tā nepārprotami kā dārzeņu pārstrādes uzņēmums veidoja vienu no posmiem pārtikas piegādes ķēdē, kurā iesaistīti gan primārie dārzeņu ražotāji, gan dārzeņu pārstrādātāji, kā arī pārtikas uzņēmumi, kas nodrošina sabiedrisko ēdināšanu skolās un bērnudārzos.

[2.4] Ārkārtas situācijas izsludināšana sakarā ar Covid-19 izplatību valstī radīja pēkšņas un būtiskas problēmas arī pārtikas uzņēmumiem, kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādēs, jo strauji samazinājās pieprasījums pēc pārtikas precēm skolu slēgšanas dēļ. Līdz ar to ir acīmredzami, ka pēc domino principa samazinājās pieprasījums pēc dārzeņu produkcijas visā ražošanas, apstrādes un piegādes ķēdē, negatīvi ietekmējot šajā pārtikas ķēdē iesaistīto uzņēmumu neto apgrozījumu. Tādējādi atbilstoši noteikumu Nr. 219 37. un 38.punktam šādam dārzeņu produkcijas ražošanas ķēdē iesaistītam uzņēmumam, kas pārstrādā dārzeņus par pārtikā lietojamiem produktiem, ir tiesības saņemt atbalstu apgrozījuma samazinājuma dēļ, jo tā cēlonis ir valsts noteiktie ierobežojumi Covid-19 izplatības samazināšanai.

Noteikumi Nr. 219 neparedz atbalstīt vienīgi tos pārtikas uzņēmumus, kas, nodrošinot ēdināšanu izglītības iestādēs, realizē pārtikas produkciju galapatērētājam. Noteikumi aptver arī dārzeņu pārstrādes uzņēmumus. Ņemot vērā atbalsta piešķiršanas mērķi, noteikumi neizslēdz iespēju saņemt atbalstu arī dārzeņu pārstrādes uzņēmumu apakšuzņēmējiem, ja tie atbilst visām noteikumu prasībām. Tādējādi atbalsta piešķiršana dārzeņu produkcijas ražošanas, pārstrādes un sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu sniegšanas ķēdē iesaistītiem pārtikas uzņēmumiem nav uzskatāma par dubultu kompensāciju.

Dienesta arguments, ka pieteicēja neatbilst atbalsta saņemšanas nosacījumiem tikai tamdēļ, ka pieteicējas biznesa modelis ir balstījies pamatā viena uzņēmuma dārzeņu pārstrādes pasūtījumu izpildīšanā, ir nepamatots. Tāpat dienests, secinot, ka pieteicējas saimnieciskā darbība pēc būtības ir pārstrādes pakalpojumu sniegšana, bet grāmatvedībā tā tiek noformēta kā pirkšanas un pārdošanas darījumi, nav atsaucies uz tiesību normām, kas liegtu pieteicējai noformēt šādā veidā darījumus ar SIA „Dārzeņu serviss". Dienests nav norādījis un lietā nav pierādījumu apstākļiem, kas liktu šaubīties par SIA „Dārzeņu serviss" un pieteicējas savstarpējo darījumu faktisko esību.

[2.5] Dienests ir atzinis, ka pieteicējas darījumu partnera SIA „Dārzeņu serviss" komercdarbība ir cietusi no Covid-19 ietekmes, ko apstiprina fakts, ka dienests ir izmaksājis SIA „Dārzeņu serviss" atbalstu. Tā kā pieteicēja ir SIA „Dārzeņu serviss" apakšuzņēmēja dārzeņu pārstrādē, kuras darbības rezultātā izgatavotā produkcija pirms Covid-19 pandēmijas sākuma tika realizēta izglītības iestādēm, kuras ierobežojumu dēļ tika slēgtas un kuru darbība bija ierobežota, ir konstatējama pieteicējas neto apgrozījuma samazinājuma cēloniskā saikne ar Covid-19 izplatību. Līdz ar to pieteicēja ir tiesīga saņemt noteikumu Nr. 219 2.3.apakšpunktā paredzēto atbalstu.

[3] Par tiesas spriedumu dienests iesniedza kasācijas sūdzību. Tajā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Tiesa nepareizi piemērojusi noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunktu un formāli vērtējusi apstākļus lietā.

Lietā strīds ir par to, vai pieteicējas ieņēmumu samazinājums 2020.gada aprīlī, maijā, jūnijā un augustā saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem un vai pieteicēja ietilpst tajā uzņēmumu kategorijā, kuriem ir tiesības pretendēt uz valsts atbalsta saņemšanu. Interpretējot noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunktu, secināms, ka atbalsta pretendentam jāpierāda, ka ir samazinājies tā saražotu un pārdošanai gatavu preču neto apgrozījums tieši Covid-19 izplatības dēļ, iesniedzot pierādījumus par piegādes līgumiem.

[3.2] No pieteicējas sniegtajiem paskaidrojumiem dienestam un pieteikuma konstatējams, ka pieteicējai 2020.gada aprīlī, maijā, jūnijā un augustā nebija pasūtījumu, līdz ar to pieteicēja nebija veikusi izejvielu iepirkšanu, secīgi tai nebija saražota (pārstrādāta) pārdošanai gatava prece. Proti, SIA „Dārzeņu serviss" Covid-19 izplatības dēļ neveica pasūtījumus, bet pieteicēja neiepirka un nemizoja kartupeļus. Līdz ar to pieteicējai neveidojās

pārdošanai gatavas preces, kuru neto apgrozījums būtu samazinājies tieši Covid-19 izplatības dēļ. Pieteicējai samazinājās pasūtījumi no sadarbības partnera, bet ne pārdošanai gatavu preču neto apgrozījums, jo tādu preču pieteicējai nebija.

Turklāt pieteicēja nav iesniegusi pārdošanai gatavu preču piegādes līgumus, no kuriem varētu konstatēt, ka pieteicējai, nerealizējot pārdošanai gatavu preci, ir radies ienākumu samazinājums vai radušās gatavo preču krājumu uzglabāšanas izmaksas. Minētos faktus tiesa spriedumā nav analizējusi.

[3.3] Noteikumu Nr. 219 tiesību normu izstrādes mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu lauksaimniecības un pārtikas produktu ražotājiem, kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādēs, daļēji sedzot ienākumu samazinājumu, gatavo preču krājumu uzglabāšanas izmaksas, apgrozījuma samazinājumu par precēm, kuras nebija iespējams izlietot ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā izglītības iestādēs, nevis kompensēt no saimnieciskās darbības negūtos ienākumus, kas saistīti ar vispārēju apgrozījuma kritumu konkrētā periodā. No noteikumu Nr. 219 anotācijas ir konstatējams, ka valsts atbalsts saistībā ar Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi netika paredzēts jebkuram lauksaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumam. Tā kā pieteicējai nebija pārdošanai gatavu preču, kuras tieši Covid-19 izplatības dēļ nebija iespējams izlietot ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā izglītības iestādēs, atzīstams, ka pieteicēja neatbilst tai pretendentu kategorijai, kurai saskaņā ar noteikumu Nr. 219 38.punktu būtu tiesības saņemt minēto atbalstu.

[3.4] Pieteicējas izvēlētā sadarbības forma sniegt pakalpojumus vienam sadarbības partnerim pēc savas būtības ir tāda, kas negarantē pastāvīgu ienākumu gūšanas apjomu. No pieteicējas lietas ietvaros sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka tikai tajos brīžos un situācijās, kad sadarbības partneris pats saviem spēkiem nespēja izpildīt pasūtījuma apjomu, sadarbības partnera pasūtījumu izpildē tika piesaistīta pieteicēja. Ir ticams, ka ar Covid-19 izplatības ierobežošanu saistītie pasākumi pakārtoti ietekmēja arī pieteicēju, tādējādi ierobežojot gan tās saimniecisko darbību, gan samazinot tās apgrozījumu. Taču, lai pretendētu uz atbalstu, primāri jākonstatē tieši pretendenta saimnieciskās darbības ierobežojumu esība un ietekme uz ieņēmumu kritumu. Vērtējot dienesta rīcībā esošo informāciju par pieteicējas deklarēto darbības veidu un izvēlēto sadarbība modeli, pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumā sniegto skaidrojumu kopsakarā ar saimnieciskās darbības ieņēmumu samazinājuma pamatojumu, secināms, ka tas nav atzīstams par tādu, kas saistīts ar valstī noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem, jo noteikumu Nr. 219 mērķis nav kompensēt no saimnieciskās darbības negūtos ienākumus pieprasījuma pēc komercsabiedrības pakalpojumiem trūkuma dēļ.

Motīvu daļa

[4] Noteikumu Nr. 219 38.punktā (redakcijā, kāda bija spēkā atbalsta iesnieguma iesniegšanas brīdī) noteikts: atbalstam krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai var pieteikties pretendents, kas ražo šo noteikumu 37.punktā minētās preces un pēdējā noslēgtajā gadā ir guvis ieņēmumus no šo preču ražošanas vai no tādu produktu realizācijas, kuri iegūti saimniecībā no pašražotiem primārās lauksaimniecības produktiem, vairāk nekā 50 procentu apmērā no kopējiem ieņēmumiem, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

1) pretendents ir reģistrēts Valsts ieņēmumu dienestā kā nodokļu maksātājs, un tam 2020.gada 7.martā vai līdz iesnieguma iesniegšanas dienai nebija nodokļu maksājumu un valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu parāda vai parāds nebija lielāks par 1000 *euro*, vai, ja parāds bija lielāks par 1000 *euro*, tam ar Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu nodokļu maksājumu termiņš ir pagarināts vai atlikts saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” 24.pantu (38.1.apakšpunkts);

2) pretendents ir reģistrēts vai atzīts Pārtikas un veterinārajā dienestā kā pārtikas apritē iesaistīts uzņēmums, ja šī prasība attiecas uz pretendentu (38.2.apakšpunkts);

3) pārdošanai gatavu preču krājumi uzņēmuma darbības pamatnozarē vienā no šādiem datumiem – 2020.gada laikposmā no marta līdz jūnijam – 31.marts, 30.aprīlis, 31.maijs vai 30.jūnijs vai 2020.gada laikposmā no jūlija līdz septembrim – 31.jūlijs, 31.augusts vai 30.septembris – ir palielinājušies par vairāk nekā 25 procentiem salīdzinājumā ar 2019.gada attiecīgo datumu vai neto apgrozījums uzņēmuma darbības pamatnozarē, tostarp pieteiktajā darbības nozarē, 2020.gada laikposmā no marta līdz septembrim vai kādā no minētā laikposma

mēnešiem ir samazinājies par vairāk nekā 15 procentiem salīdzinājumā ar 2019.gada attiecīgo laikposmu vai mēnesi (38.3.apakšpunkts);

4) pretendents ir sniedzis pierādījumus par pārdošanai gatavu preču krājumu pieauguma apjoma vai neto apgrozījuma samazinājuma apjoma cēlonisko saikni ar
Covid-19 izplatību, tostarp iesniedzot pierādījumus par piegādes līgumiem (38.4.apakšpunkts).

Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja ražo pārtikas produktus, kas atbilst šo noteikumu 37.punktam, pēdējā noslēgtajā gadā ir guvusi ieņēmumus no šo preču ražošanas vairāk nekā 50 procentu apmērā no kopējiem ieņēmumiem. Tāpat lietā nav strīda, ka pastāv noteikumu Nr. 219 38.1, 38.2.apakšpunktā norādītie priekšnoteikumi atbalsta saņemšanai, kā arī pieteicējai ir samazinājies neto apgrozījums 38.3.apakšpunktā norādītajā apmērā.

Lietā ir strīds par to, vai pastāv minēto noteikumu 38.4.apakšpunkta priekšnoteikumi. Proti, pieteicēja uzskata, ka tai ir pietiekami pierādīt neto apgrozījuma samazinājumu un šā samazinājuma cēlonisko saikni ar Covid-19 izplatību. Dienests savukārt uzskata, ka, tā kā pieteicējai atbalstāmajā periodā nebija pārdošanai gatavu preču, kā arī tā nav iesniegusi pierādījumus par piegādes līgumiem, no kuriem varētu konstatēt ienākumu samazinājumu nerealizētu gatavo preču krājumu vai šādu krājumu uzglabāšanas izmaksu dēļ, pieteicēja nav izpildījusi noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunktu. Tāpat dienests uzskata, ka pieteicējas neto apgrozījuma samazinājuma cēlonis nav Covid-19 izplatība, bet tas, ka pasūtītājs SIA „Dārzeņu serviss" atbalstāmajā periodā pārtrauca pieprasīt no pieteicējas pakalpojumu – dārzeņu mizošanu. Turklāt šādiem pasūtījumiem nebija pastāvīga rakstura, jo SIA „Dārzeņu serviss" pasūtīja pakalpojumu no pieteicējas tikai tad, kad pati to nevarēja veikt.

Senātam jārod atbilde, vai noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunkts ir piemērojams situācijā, kad komersantam atbalstāmajā periodā bija neto apgrozījuma samazinājums, bet šajā periodā tā rīcībā nav bijušas pārdošanai gatavas preces. Tāpat Senātam jāpārbauda, vai tiesa ir ņēmusi vērā visus lietas dalībnieku argumentus par neto apgrozījuma samazinājuma saikni ar Covid-19 izplatību.

[5] Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 41.panta pirmajā daļā noteikts: neto apgrozījums ir ieņēmumi no produkcijas vai preču pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas, no kuriem atskaitīta tirdzniecības atlaide un citas piešķirtās atlaides, kā arī pievienotās vērtības nodoklis un citi nodokļi, kas tieši saistīti ar apgrozījumu. Atbilstoši akadēmiskajai termina „apgrozījums" izpratnei tas ir noteiktā periodā (parasti gadā) pārdotais uzņēmuma saražoto izstrādājumu vai veikto pakalpojumu apjoms naudas vērtībā. Savukārt „neto apgrozījums" ir uzņēmuma pamatdarbības, preču pārdošanas un pakalpojumu veikšanas rezultātā gūtie ieņēmumi, no kuriem atskaitītas tirdzniecības un citas atlaides, kā arī apgrozījuma, akcīzes un citi nodokļi (*Akadēmiskā terminu datu bāze AkadTerm;www.akadterm.lv*).

Dienests pareizi norādījis, ka pieteicējai strīdus periodā nebija iepirktu produktu, ko pārstrādāt, un attiecīgi nebija pārdošanai gatavu preču. Tomēr tas, ka pieteicējai nebija pārstrādei iepirktas preces, pats par sevi nenozīmē, ka pieteicēja nevar pretendēt uz atbalstu. Viens no priekšnoteikumiem atbalsta saņemšanai saskaņā ar noteikumu Nr. 219 38.punktu ir apgrozījuma samazinājuma esība. Vārdi „apgrozījuma samazinājums" liecina par ražoto un pārdoto produktu samazinājumu salīdzinājumā ar kādu citu periodu. Arī apgrozījuma vērtība 0 salīdzinājumā ar kādu citu periodu var norādīt uz apgrozījuma (neto apgrozījuma) samazinājumu konkrētā gadījumā. Lietā nav strīda, ka pieteicējai bija neto apgrozījuma samazinājums tiesību normās nepieciešamajā apmērā salīdzinājumā ar tiesību normā noteikto salīdzināmo periodu un tā iemesls ir tas, ka SIA „Dārzeņu serviss" nebija nepieciešama dārzeņu mizošana, ko veica pieteicēja. Pieteicējas un SIA „Dārzeņu serviss" darījuma struktūras īpatnību dēļ pieteicējai nebija iepirkto preču, ko pārstrādāt, un secīgi nebija pārdošanai gatavu preču, kā arī ieņēmumu no šo preču pārdošanas. Senāts atzīst, ka noteikumu Nr. 219 38.punkts neregulē jautājumus par darījumu struktūru, kādai tai jābūt, lai nodrošinātu produktu pārstrādi par pārtikā lietojamām precēm. Būtiski, ka atbalsta pretendents veic un ir veicis tiesību normā paredzēto darbību un guvis no tās ieņēmumus pēdējā noslēgtajā pārskata gadā. Tādēļ nav nozīmes pieteicējas un SIA „Dārzeņu serviss" darījumu struktūras īpatnībām, kuru dēļ pieteicējai atbalstāmajā periodā nebija iepirkti produkti, ko pārstrādāt par pārtikā lietojamām precēm, un attiecīgi nebija pārdošanai gatavu preču.

[6] Noteikumu Nr. 219 izstrādes dokumentos (anotācijā) norādīts, ka projekts paredz atbalstu primārajiem lauksaimniecības ražotājiem, lauksaimniecības un pārtikas pārstrādes uzņēmumiem, kā arī pārtikas uzņēmumiem,

kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādēs. Atbalsts paredzēts Covid-19 ietekmē radušos finansiālo grūtību mazināšanai, atbalstot apgrozāmo līdzekļu pieejamību, daļēji sedzot ienākumu samazinājumu, gatavo preču krājumu uzglabāšanas izmaksas, apgrozījuma samazinājumu, kā arī kompensējot to iznīcināto vai ziedoto produktu vērtību, kurus ārkārtas situācijas laikā nebija iespējams izlietot ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā izglītības iestādēs. Atbalsts pārtikas pārstrādes un preču ražotājiem un tiem primārajiem ražotājiem, kas nesaņem atbalstu ienākumu stabilizēšanai, mazinās ārkārtas situācijas ietekmē radīto gatavās produkcijas krājumu izmaksu pieaugumu un apgrozījuma samazinājuma apmēru, vienlaikus veicinot apgrozāmo līdzekļu pieejamību, bet tas, savukārt, attiecībā uz pārstrādes uzņēmumiem, sekmēs to, ka tupināsies izejvielas iepirkums no primārajiem produkcijas ražotājiem (sk. *Ministru kabineta noteikumu projekta „Kārtība, kādā tiek piešķirts, administrēts un uzraudzīts valsts atbalsts lauksaimniecībai , lai mazinātu Covid-19 izplatības negatīvo ietekmi" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (anotāciju)*). Eiropas Komisijā saskaņotajā noteikumos Nr. 219 ietvertajā shēmā norādīts, ka shēmas galīgie saņēmēji ir Latvijā aktīvi uzņēmumi, kas darbojas šādās nozarēs: lauksaimniecības produktu primārā ražošana, pārtikas rūpniecība (tostarp zvejas un akvakultūras produktu pārstrāde) un skolu ēdināšanas nozare. Shēmu veido trīs pasākumi: atbalsts ienākumu stabilizācijai, iznīcinātiem vai ziedotiem produktiem vai uzkrātām krājumu izmaksām un apgrozījuma samazinājumam. Atbalsts ienākumu stabilizēšanai paredzēts lauksaimnieciskās primārās ražošanas lopkopībā (piens, liellopi un cūkas) nozarē. Atbalsts iznīcinātiem vai ziedotiem produktiem paredzēts pārtikas uzņēmumiem vai ēdināšanas uzņēmumiem un dārzeņu primārajiem ražotājiem, kuru produkti bija paredzēti ēdināšanas nodrošināšanai pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādēs, bet netika izmantoti ārkārtas situācijā. Savukārt atbalsts krājumu izmaksu pieauguma un apgrozījuma samazinājuma radīto grūtību mazināšanai paredzēts uzņēmumiem (pieteikumu iesniedzējiem), kas ražo pārtikas produktus (produktus, kas iegūti, pārstrādājot Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā uzskaitītos produktus produktos, kurus izmanto kā pārtiku, izņemot stipros alkoholiskos dzērienus), tostarp uzņēmumiem, kas pārstrādā zvejniecības un akvakultūras produktus. Tas attieksies uz nepārdotajām precēm vai neto apgrozījuma samazinājumu (sk. *Eiropas Komisijas 2020.gada 16.aprīļa lēmuma shēmai SA.56932 (2020/N) 13.-15., 17. un 21.punktu, kā arī turpmākos pamatshēmas grozījumus un papildinājumus, piemēram, Eiropas Komisijas 2020.gada 30.aprīļa lēmumu shēmai SA.57125 (2020/N), 2020.gada 6.jūlija shēmai SA.57802 (2020/N), 2020.gada 7.augusta shēmai SA.58123 (2020/N)*).

Ņemot vērā minēto, Senāts atzīst par pamatotu tiesas secinājumu, ka Ministru kabinets ir vēlējies sniegt plašu finanšu atbalstu uzņēmumiem, kas darbojas pārtikas apritē, atbalstot gan primāros lauksaimniecības ražotājus, gan pārtikas pārstrādes uzņēmumus, tostarp akcentējot finansiālā atbalsta nepieciešamību arī pārtikas uzņēmumiem, kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādēs. Dažāda veida grūtībām, ko radījuši ar Covid-19 ierobežošanu saistīti pasākumi, ir paredzēti arī dažādi atbalsta pasākumi. No noteikumu Nr. 219 izstrādes mērķa neizriet, ka atbalstam sakarā ar neto apgrozījuma samazināšanos būtu nepieciešama iepirkto produktu vai pārdošanai gatavo preču krājumu esība. Tam paredzēti citi atbalsta pasākumi, piemēram, atbalsts sakarā ar krājumu izmaksu pieaugumu.

[7] Pamatojoties uz minēto, Senāts atzīst, ka noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunkts ir piemērojams situācijā, kad komersantam atbalstāmajā periodā bija neto apgrozījuma samazinājums, bet šajā periodā tā rīcībā nebija gatavu ražojumu un pārdošanai gatavu preču krājumi.

[8] Lai saņemtu atbalstu neto apgrozījuma samazinājuma dēļ, nav pietiekami konstatēt tikai neto apgrozījuma samazinājumu noteikumu Nr. 219 38.3.apakšpunktā norādītajā apmērā. Atbilstoši šo noteikumu 38.4.apakšpunktam jākonstatē arī šā samazinājuma saikne ar Covid-19 izplatību. Tiesību norma paredz iesniegt šādu cēloņsakarību apliecinošus pierādījumus, tostarp pierādījumus par piegādes līgumiem. Dienests norādījis, ka tiesa nav pārbaudījusi apstākļus par piegādes līgumiem, kas noslēgti starp pieteicēju un SIA „Dārzeņu serviss", tādēļ tikai formāli konstatējusi cēloniskās saiknes esību.

No noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunkta vārdiskās izteiksmes izriet, ka cēloņsakarības pierādīšanai kopā ar citiem pierādījumiem jāiesniedz arī piegādes līgumi. Tomēr Senāts atzīst, ka piegādes līguma neesība pati par sevi nevar būt pamats atbalsta atteikumam, ja izpildās visi pārējie priekšnosacījumi atbalsta saņemšanai un cēlonisko saikni ir iespējams pierādīt arī ar citiem pierādījumiem.

Dienests argumentējis, ka piegādes līgumi nepieciešami tādēļ, lai no tiem konstatētu ienākumu samazinājumu, nerealizējot pārdošanai gatavu preci, vai radušās gatavo preču krājumu uzglabāšanas izmaksas. Senāts iepriekš jau secināja: fakts, ka pieteicējai atbalstāmajā periodā darījumu specifikas dēļ nebija pārstrādāšanai iepirktu preču un/vai gatavo preču krājumu, nav pamats, lai konkrētajos apstākļos neatzītu neto apgrozījuma samazinājumu. Turklāt pieteicēja nav pretendējusi uz atbalstu krājumu izmaksu pieauguma radīto grūtību mazināšanai. Tādējādi arī piegādes līgumu esībai vai neesībai šajā konkrētajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes. Nepieciešamība iesniegt tieši piegādes līgumus neizriet arī no Eiropas Komisijā saskaņotās noteikumu Nr. 219 shēmas. Saskaņotajā shēmā un tās turpmākajos grozījumos ir tikai vispārīgi norādīts, ka pieteikumam atbalsta saņemšanai jāiesniedz pierādījumi par saikni ar Covid-19 (sk. *Eiropas Komisijas 2020.gada 16.aprīļa lēmuma shēmai SA.56932 (2020/N) 27.punktu, kā arī turpmākos pamatshēmas grozījumus un papildinājumus, piemēram, Eiropas Komisijas 2020.gada 30.aprīļa lēmuma shēmas SA.57125 (2020/N) 27.punktu, 2020.gada 6.jūlija shēmu SA.57802 (2020/N), 2020.gada 7.augusta shēmu SA.58123 (2020/N)*).

Senāts secina, ka tiesa šādu saikni ir konstatējusi, pamatojoties uz šādiem apstākļiem:

1) ārkārtas situācijas izsludināšana sakarā ar Covid-19 izplatību valstī radīja pēkšņas un būtiskas problēmas pārtikas uzņēmumiem, kas nodrošina ēdināšanu izglītības iestādēs, jo strauji samazinājās pieprasījums pēc pārtikas precēm skolu slēgšanas dēļ. Līdz ar to samazinājās pieprasījums pēc dārzeņu produkcijas visā ražošanas, apstrādes un piegādes ķēdē, negatīvi ietekmējot šajā ķēdē iesaistīto uzņēmumu neto apgrozījumu;

2) SIA „Dārzeņu serviss” darbojas vienā nozarē ar pieteicēju. Pieteicēja veica SIA „Dārzeņu serviss” piegādāto izejvielu apstrādi un gatavās produkcijas realizāciju SIA „Dārzeņu serviss”, kura savukārt to realizēja sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem skolās, bērnudārzos u.c. Tādējādi pieteicēja kā SIA „Dārzeņu serviss” apakšuzņēmēja darbojās vienā šaurā pārtikas tirgus nišā un veidoja vienu no posmiem pārtikas ķēdē, kurā iesaistīti gan primārie dārzeņu ražotāji, gan dārzeņu pārstrādātāji, kā arī pārtikas uzņēmumi, kas nodrošina sabiedrisko ēdināšanu skolās un bērnudārzos;

3) dienests ir atzinis, ka pieteicējas darījumu partnera SIA „Dārzeņu serviss” komercdarbība ir cietusi no Covid-19 ietekmes. Pieteicēja ir SIA „Dārzeņu serviss” apakšuzņēmēja dārzeņu pārstrādē, kuras darbības rezultātā izgatavotā produkcija pirms Covid-19 pandēmijas sākuma tika realizēta izglītības iestādēm, kuras Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumu dēļ tika slēgtas un kuru darbība bija ierobežota.

Pamatojoties uz minēto, Senāts secina, ka tiesa ir konstatējusi nevis jebkādu pieteicējas neto apgrozījuma samazinājumu atbalstāmajā periodā, bet tieši tādu, kam ir saistība ar Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumiem: pieteicēja produktus pārstrādāja un piegādāja komersantam, kas darbojās tālākā pārtikas produktu piegādē izglītības iestādēm, bērnudārziem, sabiedriskās ēdināšanas iestādēm, kuras Covid-19 uzliesmojuma dēļ nedrīkstēja darboties vai darbojās ierobežoti.

[9] Dienests kasācijas sūdzībā norādījis, ka no pieteicējas paskaidrojumiem izriet, ka tikai tajos brīžos un situācijās, kad SIA „Dārzeņu serviss” pats saviem spēkiem nespēja izpildīt pasūtījuma apjomu, sadarbības partnera pasūtījumu izpildē tika piesaistīta pieteicēja. Senāts vērš dienesta uzmanību, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 325.–327.pantā noteiktajai Senāta kompetencei Senāts pats nekonstatē faktus, nepārbauda faktiskos apstākļus un nepārvērtē pierādījumus. Senāts kasācijas kārtībā var pārbaudīt vienīgi to, vai tiesa ir konstatējusi visus būtiskos faktus, pārbaudījusi būtiskos apstākļus un pierādījumus lietā, kā arī vai tiesa ir vērtējusi visus būtiskos lietas dalībniekus argumentus. Šajā gadījumā dienests tikai vispārīgi norādījis uz pieteicējas paskaidrojumiem, nenorādot, tieši kas pieteicējas paskaidrojumos liecina par to, ka pieteicējas sadarbībai ar SIA „Dārzeņu serviss” nebūtu pastāvīga rakstura. Tādējādi minētais dienesta arguments nav pamats, lai Senāts konstatētu kādus materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumus lietas izspriešanā.

[10] Pamatojoties uz minēto, Senāts atzīst, ka tiesa ir pareizi interpretējusi noteikumu Nr. 219 38.4.apakšpunktu un konstatējusi visus priekšnoteikumus tā piemērošanai konkrētajā gadījumā. Dienesta argumenti neatspēko spriedumā paustos tiesas secinājumus, tādējādi nav pamata sprieduma atcelšanai.

[11] Noteikumu Nr. 219 46.punktā noteikts, ka dienests atbalstu piešķir līdz 2020.gada 31.decembrim. Šāds atbalsta piešķiršanas beigu termiņš saglabāts arī pašreiz spēkā esošajā noteikumu redakcijā. Arī Eiropas Komisijā

saskaņotajā noteikumu Nr. 219 shēmā ar turpmākajiem papildinājumiem un grozījumiem ir saskaņota atbalsta piešķiršana līdz minētajam datumam (*sk., piemēram, Eiropas Komisijas 2020.gada 16.aprīļa lēmuma shēmai SA.56932 (2020/N) 10.punktu, Eiropas Komisijas 2020.gada 30.aprīļa lēmuma shēmas SA.57125 (2020/N) 10.punktu un pārējos lēmumus*). Tiesas spriedums, ar kuru noteikts pienākums izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par atbalsta piešķiršanu, pieņemts pēc 2020.gada 31.decembra.

Eiropas Savienības Tiesa 2025.gada 3.jūlija spriedumā lietā „SIA „TOODE"", C-653/23, nosprieda: Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punkts un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47.panta pirmā daļa jāinterpretē tādējādi, ka šīs normas nepieļauj tādu valsts tiesiskā regulējuma interpretāciju, saskaņā ar kuru nevar uzskatīt, ka Eiropas Komisijas atļautā valsts atbalsta shēmā ietilpstošs individuāls atbalsts ir „piešķirts" dienā, kad valsts kompetentā iestāde ir nepamatoti atteikusies to piešķirt privātpersonai, kas to bija pieprasījusi tā piešķiršanai paredzētajā termiņā, ja pēc šā termiņa beigām ar tiesas nolēmumu konstatēts šā atteikuma prettiesiskums; Eiropas Savienības Padomes Regulas (ES) 2015/1589 (2015.gada 13.jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta piemērošanai, 1.panta „b" punkta „ii" apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka par „pastāvošu atbalstu" šīs normas izpratnē ir kvalificējams individuāls atbalsts, kas uzskatāms par piešķirtu datumā, kad kompetentā iestāde ir nepamatoti atteikusies to piešķirt privātpersonai, kura bija to pieprasījusi tā piešķiršanai paredzētajā termiņā, bet kas šai privātpersonai tiek izmaksāts, izpildot labvēlīgu administratīvo aktu, kurš izdots, jo tiesa to ir uzdevusi nolēmumā, ar ko pēc šā termiņa beigām konstatēts šā atteikuma prettiesiskums (*Eiropas Savienības Tiesa 2025.gada 3.jūlija spriedums lietā „SIA „TOODE"", C-653/23,ECLI:EU:C:2025:517, 30. un 37.punkts*).

Pamatojoties uz minēto, stājoties spēkā tiesas spriedumam par labvēlīga administratīvā akta – valsts atbalsta piešķiršanu pieteicējai – izdošanu, dienestam nav šķēršļu izpildīt spriedumu un izmaksāt pieteicējai prasīto atbalstu, kaut arī tas tiks izmaksāts pēc 2020.gada 31.decembra.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma, 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2022.gada 15.marta spriedumu, bet Lauku atbalsta dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

I. Meldere E. Darapoļskis R.
Vīduša